

ЖИТТЯ ЯК ШОУ

Працівники кафедри радіомовлення і телебачення впродовж 20-ти років її функціонування стикалися з багатьма труднощами, які стосуються не лише розвитку телебачення в Україні, а й процесу підготовки майбутніх фахівців. Це торкнулося й мене, колишньої студентки, а нині телевізійного журналіста. Адже радянська телепропаганда відійшла у минуле, а повновартісного, національного замітника ще не було. Здебільшого дискутували лише у численних ток-шоу або розважали. Так і відбувся поділ телепростору: на серйозний, пізнавальний контент та інфотейнмент.

Телебачення – той самий театр. І тут також діє розподіл на високодуховні і за змістом низькі передачі. Низькі форми інфотейнменту давали примітивне видовище і викликали примітивні емоції. Високі годували інтелектуальним хлібом. Розслідування, дослідження, відверті зізнання, різкі заяви, нові знання – у перші 10 років незалежності в ефірах новонароджених телеканалів цього було більше, ніж досить. І глядачі жадібно пізнавали все, від чого їх дбайливо захищав телевакуум минулих десятиліть. А потім сталося те, що трапляється після тривалого переїдання. Несприйняття. Застій.

Був 2001 рік. Ток-шоу більше не пропонували вихід, розслідування заходили у глухий кут і не завершувалися нічим, відверті заяви більше не сприймалися за чисту монету. Боротьба за демократичність та незалежність ЗМІ ставала дедалі декларативнішою. Країна заплутувалася в корупції. Її сповивали та заколихували нові власники капіталів. Солідні телепроекти після чергових виборів втрачали довіру глядачів...

І раптом щось сталося. Країна знову завмерла біля телеекранів. Вітер з Москви приніс в ефірі Першого каналу російське реаліті-шоу “Останній герой”. З цієї миті почалося повільне, але невпинне переродження телеаудиторій Росії та України. Початок Епохи Шоу.

Ще за 5 років на Україну чекатиме власний успішний шоу-дебют – перші “Танці з зірками”. Відтоді смаки російських та українських глядачів розійдуться. І цим яскравіше це підкреслить їхню ментальну різницю. Східні сусіди будуть більше зорієнтовані на приховане спостереження (“Дім”, “Дім-2”, “За склом”, “Останній герой” і т.п.). Українці ж проявлять себе як нація з “exhibitio-домінантою” – спрагою демонстрування та визнання власних талантів і звитяг. Тож розвиток вітчизняних шоу визначить звичаєва наша віра у казку, де герой багато працює, долає труднощі та, зрештою, перемагає (“Танцюють всі”, “Україна має талант”, “Ікс-фактор”, “Майданс”, “Голос країни”, “Зважені та щасливі”, “Мастер-Шеф”).

Від першого “Останнього героя” минуло 11 років. І поступово шоу на будь-який смак заволоділи ефіром усіх центральних телеканалів – дев’яносто відсотків шоу. Лише 10 відсотків ефірного часу тепер належало новинам та нечисленним “серйозним” програмам. Власники телеканалів і дезорієнтовані глядачі зробили свій вибір. Він вплинув на тележурналістику, перетворивши її (у більшості випадків) лише на інструмент індустрії розваг.

Більше того! Саме на тлі політичної та економічної кризи яскраво проявилась підсвідома потреба глядачів у паралельній реальності, яскравій, як шоу. Потреба свята під час чуми, як відомо, закономірна. Тому поволі суспільство під впливом різноманітних шоу почало змінюватись.

Поступово зникла інтравертність, стриманість та сором'язливість радянського розливу. Їхнє місце заступила демонстративна розкутість, безапеляційність та типажність. Шоу стали розвагою для усієї сім'ї. І якщо 10 років тому мотиви учасників шоу викликали у глядачів лише здивування, нині звичайні люди зі своїми сім'ями та дітьми масово беруть участь у численних кастингах (конкурсах), численних реаліті-шоу.

Причина у більшості з них одна: змінити буденність власного життя. Тому, що саме шоу поступово нав'язали глядачеві гасло – не працюй, а бався! Доведи нам, що ти найкращий. І отримаш винагороду та інше життя!

Шоу стало основою сучасної політики, сучасного сприйняття світу, сучасного життя. Шоу відволікає маси від їхніх проблем – занепаду та зубожіння за межами телепростору. Нині журналісти-початківці і гадки не мають, які ідеали мали їх попередники на початку Незалежності. Колишній Вашингтон перетворився на Лас-Вегас, Київ – на Казантип. Homo sapiens трансформувались у Homo Ludens. Розважайся – і не думай ні про що.

Вважається, що історія загалом, як і історія окремого явища, розвивається за спіраллю. Якщо так, нині українське телебачення знову переживає середньовічну епоху ярмаркового театру. Попереду – досвід Європи та США. Держав, які подолали кризу (у тому числі у політиці, економіці і ТБ) та задекларували демократію. З часом, рано чи пізно, Україна таки приєднається до них. Проте реаліті-шоу не зникнуть. Просто люди більше не відрізнятимуть їх від реальності. Тому що наймасштабнішим шоу у країнах-взірцях, а передусім “Країні Свободи” є шоу за назвою “Демократія”.

З повагою,
Аліна Семерякова,
керівник реаліті-шоу “Мастер-Шеф”